

יום חמישי כ"ט תשרי תשע"ה 23/10/2014

בס"ד

למנהלי בתי הספר
מורי ורכזי תנ"ך
שלום וברכה

בשעה טובה החלה לפעול בשנת הלימודים הנוכחית, תשע"ה, **תכנית הלימודים המחודשת בתנ"ך לבתי הספר היסודיים**. במהלך השנה מצטרפים מורים ובתי ספר על פי בחירתם להוראה על פי סדר ומבנה אותם אנו מציעים כאשר בשנה הבאה בעז"ה תעבור כל המערכת ללמוד על פי תכנית הלימודים החדשה. במסגרת התכנית החדשה פותחו שתי מגמות הערכה חדשות שילוו את ההוראה.

א. מאגר משימות.

ב. מבחן ארצי בספר דברים במחצית השנייה של כתי' ו'.

מאגר המשימות כולל משימות הערכה לכתות ג' – ו' שמטרתן לאפשר את הערכת הלמידה של התלמידים בדרכים אחרות ממבחן, באמצעות עבודה אישית ומשותפת בשילוב יצירתיות ופעילות ומתוך מטרה לשלב חוויה ועניין רב גם בשלב ההערכה. ערכת המשימות נבנית בשיתוף עם ראמ"ה והיא תכלול גם הנחיות לבדיקה והערכה של המשימות על מנת שניתן יהיה להפיק מהן את המידע הנחוץ אודות הלמידה של התלמידים. המשימות הראשונות יעלו בקרוב באתר ראמ"ה ובאתר המלווה למורים 'ללמוד וללמד' ויושלמו בעז"ה במהלך השנה הקרובה ושנת תשע"ו.

המבחן ארצי על ספר דברים לכיתות ו' יתקיים בע"ה בחודש שבט.

המבחן הוא על חלקו הראשון של ספר דברים (פרשות דברים-שופטים) והוא יתקיים במתכונת פנימית. בתי הספר יקבלו את המבחנים מראמ"ה מספר ימים לפני המבחן.

המבחן ישמש את בית הספר בהערכת הלמידה בחלקו הראשון של החומש, וכן בהערכת יכולותיהם של התלמידים במיומנויות בסיסיות של לימוד החומש, אותם מבקש בית הספר להקנות לאורך שנות הלימוד בבית הספר היסודי. במובן זה יהפוך המבחן בשנים הבאות למבחן מסכם לדרכי הלמידה במהלך שנות הלימוד בבית הספר היסודי.

קיומו של המבחן במחצית השנה נועד לאפשר למורים המלמדים בכתות ו' בשנה זו לאסוף נתונים על למידת התלמידים בזמן שעוד יאפשר להם שינוי והתאמה במחצית השנייה של השנה.

המבחן משמש עוגן בתכנון הלמידה השנתי. במחצית השנייה ימשיכו התלמידים ללמוד את פרשת כי תצא, את פרשות הברית מתוך כוונה לסיים את החומש ולקיים בסוף כתי' ו' מסיבת סיום של חמישה חומשי תורה כחלק מתהליכי הסיום של בית הספר היסודי.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת התנ"ך

מצ"ב נקודות מרכזיות להכוונה לקראת המבחן.

המפרט

במבחן - שלשה חלקים :

- החלק הראשון נעשה בחומש סגור, ובוחן על ידיעת פסוקים בעל פה, על סדר הפרשות בחומש ועל ידיעה טכנית של כתב רש"י.
- החלק השני – "התורה ומשמעותה" מהווה 70% מהמבחן. בתוך חלק זה, שלשה סעיפים עוסקים בידע - נושאים, אירועים מרכזיים והכרת המצוות בספר. סעיף נוסף הוא מרכיב המיומנות - דליית פרטים ומענה מתוך התבוננות בפסוק וכדו'. מינון זה משקף את הדגשים בלימוד בגיל זה. עיקר הלימוד מכוון לידיעה והבנה של התוכן. אמנם, כאשר המבחן הוא על פרקים נרחבים (דבר שהתלמיד אינו מורגל בו) נדרש מהתלמיד גם הכרות כללית עם הנושאים והתמצאות בספר, באופן שבו הוא מכיר פחות או יותר את חלקי החומש והיכן נמצאים הנושאים השונים. (עם זאת, לא בכל שאלה צריך לפתוח חומש! יש בהחלט שאלות שהתלמידים יכולים לענות מידיעה וזכרון).
- פסוקים על פה פסוק על פה נבחר או מפני שהוא חלק מתפילה/שירה או בהיותו פסוק שאוצר בתוכו מסר מרכזי בסגנון מיוחד.
- רש"י ניתן מיקוד מאד ברור. במפרט מוגדרים "דיבורי המתחיל" ברש"י, וכן מה נדרש להכיר בסגנון פירושו של רש"י.

הכנת התלמידים

מבחנים ארציים הם מבחנים שהילדים לא מורגלים בהם – בכמות הפרקים לבחינה, וגם לא בצורת ובסגנונו. אין זה אומר שהמבחן קשה, אך כדאי להכין את הילדים ברמה הטכנית - הכנה קצרה וסמוכה למבחן - על מנת שלא יופתעו או ייבהלו.

- המבחן ערוך באופן שבו כל שאלה כתובה בעמוד נפרד, מה שיוצר מראה של מבחן ארוך. אולם בפועל, זהו מבחן של כ-15 שאלות, ויש די והותר זמן לכל תלמיד לסיים אותו.
- דבר מובנה בשאלות המבחן ארצי הוא נושא **הסעיפים**. המבחן נראה ארוך וגדול בגלל שכל שאלה כתובה בנפרד ולהרבה שאלות יש כמה סעיפים, לכן יש ערך להכיר לתלמידים את הפורמט של השאלון.
- לחלק מן השאלות יש **נושא**, קו מקשר, המופיע בהדגשה בכותרת השאלה. לדוגמה: "שכר ועונש", או "שבחה של ארץ ישראל". צריך לשים לב לכך. אין זה אומר שכל הסעיפים בהכרח שואלים על אותם הפסוקים. יתכן שבסעיף ג' תהיה הפניה/ציטוט ממקור אחר, אם כן הדבר יופיע באופן ברור ומוכן לתלמידים.
- ככלל, מיומנות הדפדוף היא מיומנות חשובה, וקשורה ליכולת ההתמצאות. דבר זה נכון ללא קשר למבחן אולם בשעת מבחן יכולת זו יכולה לסייע מאד. בודאי שאיננו מתכוונים שילד יתחיל לתרגל את הדפדוף בחומש בפעם הראשונה במבחן עצמו.. צריך להרגיל את הילדים לאורך השנה לדפדף מפעם לפעם בין דפי הספר, להשיב לשאלות רוחב ולאתר נושאים ופסוקים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת התנ"ך

התוצאות

- מבחן ארצי איננו מבחן מיצ"ב. התוצאות שלו אינן מכוילות, ולכן אין לו ערך השוואתי לעומת ההישגים בשנים עברו. אי אפשר ללמוד מתוצאות מבחן ארצי אם בית ספר "התקדם" או "נסוג". אפשר ללמוד ממנו לגבי הידיעות ויכולת התלמידים בשנה נתונה, וביחס לשאר בתי הספר שנבחנו באותה השנה. לעומת זאת, השימוש המרכזי בו הוא ביכולת ניתוח התוצאות והפקת לקחים ומסקנות אודות ההוראה והלמידה בבית הספר, בתחומים אלו נשתדל להוציא חומרים והנחיות שיסייעו לכם לנתח את התוצאות ולהפיק מהם לקחים אותם תוכלו ליישם אפילו במהלך שנה זו באותה כתה, ובוודאי בשנים הבאות.

מצ"ב קישור למפרט באתר ראמ"ה.

הערה חשובה: המשימות והמבחן הארצי נבנים על ידי מורים ורכזים מן השטח עם שותפים מקצועיים, על מנת לתת בידכם המורים את הכלים המקסימליים לשיפור ההוראה ובחינת הלמידה של התלמידים. כל התהליכים הם תהליכים בהתהוות, ומתרחשים לראשונה ולפיכך, כל המורים הנעזרים בחומרים השנה מהווים שותפי פיתוח להם יש את הזכות ואף החובה להעיר, להאיר, להביא נתונים מן השטח ולסייע לנו לשפר את המשימות ואת המבחן לטובת כל ציבור המורים

בהצלחה לכולם,

מירי שליסל
מפמ"ר תנ"ך

יאיר ליברמן
מדריך תנ"ך ארצי